

Ziraat Mühendislerinin Organik Tarım İşletmeciliğine Bakış Açısı

Merve BULANIKLI¹, Tugay AYAŞAN^{2*}, Köksal KARADAŞ³, Şenol ÇELİK⁴

^{1,2}Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Kadirli Uygulamalı Bilimler Fakültesi Organik Tarım İşletmeciliği Bölümü, Osmaniye

³Iğdır Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Iğdır

⁴Bingöl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü, Bingöl

¹<https://orcid.org/0000-0001-7883-760X>

²<https://orcid.org/0000-0001-7397-6483>

³<https://orcid.org/0000-0003-0370-1454>

⁴<https://orcid.org/0000-0001-5894-8986>

*Sorumlu yazar: tayasan@gmail.com

Araştırma Makalesi

Makale Tarihi:

Geliş tarihi: 30.08.2021

Kabul tarihi: 23.09.2021

Online Yayınlanma: 27.10.2021

Anahtar Kelimeler:

Organik tarım

Ziraat

Organik hayvancılık

Anket

ÖZET

Bu çalışma, Ziraat mühendislerinin organik tarım işletmeciliği bölümü ile ilgili bilgi, öneri, düşünce ve bakış açılarının incelenmesi ve bu doğrultu da mühendislerin düşüncelerini ve önerilerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada 437 ziraat mühendisine 42 soruluk bir anket çalışması uygulanmıştır. Ziraat mühendislerine sorulan organik tarım ve ürünleri hakkında düşünceleriniz nedir sorusuna, ankete katılanların %55,8'inin destekleyip, teşvik ettiği; %44,2'sinin bazı yönlerden eksik, yetersiz buldukları görülmüştür. Organik tarım işletmeciliği hakkında görüş sorulduğunda geleceğin mesleklerinden birisi olarak ziraat fakültesinin kolu olduğunu düşünenlerin oranının %38,4 olduğu saptanmıştır; ankete katılanların %50,8'inin organik tarım hakkındaki bilgiyi okulda ders olarak aldıkları; organik tarım işletmeciliği bölümü gerekli diyenlerin oranının %86,3 olduğu; organik tarım işletmeciliği bölümü mezunu öğrencilerine kadro açılmalı diyenlerin oranının %88,3 olduğu; organik tarım işletmeciliği bölümü mezunlarına ziraat mühendisi unvanı verilmesi hakkında verilmeli diyenlerin oranının %51,3 olduğu görülmüştür. Organik tarım işletmecisi olsaydınız ele alacağımız ilk konu ne olurdu sorusuna, ankete katılanların %42,1'i organik bitki yetiştiriciliği ve bitki koruma demişlerdir. Ankete katılanların %42,8'i, organik hayvancılık ile organik olmayan hayvancılık arasında verim, kalite ve maliyet bakımından farklılıklar olduğunu ifade etmişlerdir. Organik hayvancılık yapmayı düşünseydiniz hangi alanda yapardınız sorusuna, büyükbaş hayvancılık (%27,2), arıcılık (%24,3), kanatlı hayvan yetiştiriciliği (%21,3), küçükbaş hayvancılık (%16,7), diğer (%10,5) şeklinde cevap verilmiştir. Organik hayvancılıkta en önemli unsurun %27 ile sürdürülebilirlik olduğu ifade edilirken; organik tarım ürünlerinin pazar durumu konusunda düşüncemiz nedir? sorusuna, ankete katılanların %59,3'ü bugün sınırlı ama gelecekte daha iyi olabilir demişlerdir.

Agricultural Engineers' Perspective on Organic Agricultural Management

Research Article

Article History:

Received: 30.08.2021

Accepted: 23.09.2021

Published online: 27.10.2021

Keywords:

Organic agriculture

ABSTRACT

This study was carried out in order to examine the knowledge, suggestions, thoughts and perspectives of agricultural engineers about the organic agricultural management department and to reveal the thoughts and suggestions of the engineers in this direction. In this study, a survey of 42 questions was applied to 437 agricultural engineers. In the study, it was determined that 74.4% of the respondents are currently studying at the university and 25.6% are graduates. When asked what are your thoughts on

organic agriculture and its products to agricultural engineers, 55,8% of the respondents supported and encouraged; It was observed that 44,2% of them found it deficient and insufficient in some aspects. When asked about organic farming management, it was determined that the rate of those who think that it is the branch of the faculty of agriculture as one of the professions of the future is 38.4%; 50.8% of the respondents received information about organic agriculture as a lesson at school; the rate of those who said that organic farming management department is necessary is 86.3%; 88.3% of the students who graduated from the department of organic agriculture management said that they should open a position; It was seen that 51.3% of those who said that the title of agricultural engineer should be given to graduates of organic agriculture management department. When asked what would be the first topic you would address if you were an organic farm operator, 42.1% of the respondents said organic plant cultivation and plant protection. 42.8% of the respondents stated that there are differences between organic and non-organic livestock in terms of yield, quality and cost. If you were thinking of doing organic livestock breeding, in which field would you do it, the answers were given as cattle breeding (27.2%), beekeeping (24.3%), poultry breeding (21.3%), small cattle breeding (16.7%), other (10.5%). While it is stated that the most important factor in organic livestock farming is sustainability with 27%; What is your opinion on the market situation of organic agricultural products? To the question, 59.3% of the respondents said that it is limited today, but it may be better in the future.

To Cite: Bulanklı M, Ayaşan T, Karadaş K, Çelik Ş., 2021. Ziraat mühendislerinin organik tarım işletmeciliğine bakış açısı. Kadirli Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi, 1(1): 1-12.

Giriş

Son yıllarda sağlık ve çevreye olan duyarlılığın artması sonucunda organik tarıma olan ihtiyaç artmış ve onunla ilgili çalışmalar yoğunlaşmıştır. Mevcut üretimde kullanılan ilaç ile gübrenin insan sağlığı üzerinde olumsuz etkilerinin olması neticesinde, kimyasalların olmadığı veya en az seviyede kullanıldığı alternatif üretim sistemleri üzerinde günümüzde çalışmalar devam etmektedir. Organik tarım denilen sistemde, bozulan ekolojik denge düzeltilmeye çalışılmakta, insan, hayvan ve bitki sağlığı iyileştirilmekte ve tüketiciye sağlıklı ve kaliteli ürünler sunulmaktadır.

Erbaşlar (2013), yaptığı bir anket çalışmasında, organik ürünün sentetik ilaç ve kimyasal gübrelerin kullanılmadığı bir ürün (%16), hormonların kullanılmadığı bir ürün (%22), GDO'ların kullanılmadığı bir ürün (%23), her aşaması kontrollü ve sertifikalı bir ürün (%14), ekoloji dostu bir ürün (%14), sağlıklı besin maddesi bakımından daha zengin bir ürün (%11) olduğunu ifade etmiştir.

Ülkemizde organik tarıma çeşitli sebeplerle yeterince önem verilmemiş, organik tarımla ilgili açılan üniversitelere bağlı bölümlerin bazıları ilgisizlik ve gerekli öğrenci bulunamaması üzerine kapatılmıştır. Günümüzde organik tarımla ilgili olarak 4 farklı üniversitede fakülte ve yükseköğretim düzeyinde bölümler bulunmakta olup, bu bölümlerin lisans ve yüksek lisans eğitimleri devam etmekte, organik tarım ve ziraatle ilgili bilgiler ve dersler verilmektedir.

Ziraat fakültesi ile organik tarım ve işletmeciliği bölümlerinde okutulan derslerin çoğunluğu birbirleriyle benzer olup, organik tarım bölümlerinde öğretim üyesi ve görevlilerinin çoğunun Ziraat mühendisliği kökenli olduğunu da görmekteyiz. Bu çalışma Ziraat mühendislerinin organik tarım işletmeciliği bölümü ile ilgili bilgi, öneri, düşünce ve bakış açılarının incelenmesi ve bu doğrultu da mühendislerin düşüncelerini ve önerilerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metot

Bu çalışmada kendilerine 42 soruluk bir anket çalışması uygulanan Ziraat mühendisliği bölümlerinde okuyan öğrenciler ile gerçekleştirilmiş olup; anketlerden elde edilen veriler, çalışmanın temelini oluşturmuştur. Anketlerden elde edilen veriler, frekans dağılımları ve oransal dağılımlar kullanılarak saptanmıştır.

Bu çalışma Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından onaylanmıştır (2021/2/6).

Metot

Anketler için Google formda online anket soruları düzenlenmiştir. Çalışma kapsamına göre 437 Ziraat mühendisi ile görüşülmüştür. Anket yolu ile elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Anket sayısının tespitinde Basit Tesadüfi Örneklem içerisinde yer alan aşağıdaki örneklem formülü uygulanmıştır (Yamane, 2010).

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot pq}{(N - 1)D^2 + t^2 pq}$$

n=Örnek sayısı

N=Anakütle sayısı

D=Kabul edilen veya arzu edilen örneklem hatası (0,05)

t=Tablo değeri

p=Hesaplanması istenen oran (0,5) maksimum örnek hacmine ulaşmak için p=0,5 alınmıştır.

q=1-p

Bulgular ve Tartışma

Çalışmada, görüşme yapılan 437 kişinin %54,5'inin erkek, %45,5 'inin kadın olduğu belirlenmiştir. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde 18-30 yaş aralığında olanların oranının %62,7; 31-40 yaş aralığında olanların oranının %19,2; 41-55 yaş ve üstü olanların oranının ise toplam %18,1 olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ankete katılanların %74,4'ünün şu an üniversitede okuduğu, %25,6'sının ise mezun olduğu tespit edilmiştir. Ankete katılanların %36,2'sinin üniversite öğrencisi olması sebebiyle gelirinin olmadığı görülmüştür.

Tablo 1. Görüşme yapılan tüketici profili (n=437)

	Tanımlama	Sayı, n	Oran (%)
Cinsiyet	Erkek	238	54,5
	Kadın	199	44,5
Yaş	18-30	274	62,7
	31-40	84	19,2
	41-55	55	12,6
	55 yaş üstü	24	5,5
Aylık gelir	Gelir yok	158	36,2
	1-1000 TL	23	5,3
	1001-2000 TL	21	4,8
	2001-4000 TL	88	20,1
	4001-8000 TL	112	25,6
	8001 ve üstü TL	35	8,0
Eğitim durumu	Profesör Dr.	10	2,3
	Doçent Dr.	10	2,3
	Doktora	30	6,9
	Yüksek Lisans	92	21,1
	Lisans	295	67,5

Ankete katılan kişilerin eğitim durumu incelendiğinde, çoğunun lisans eğitimi yaptıkları görülmüş (%67,5), bunu yüksek lisans yapanların takip ettikleri (%21,1) saptanmıştır (Tablo 1). Çalışmada ankete katılanların mezun oldukları bölümlere bakıldığında, ankete katılan 437 kişinin çoğunluğunu zootekni (83 kişi), bitki koruma (82 kişi), tarım ekonomisi (69 kişi), bahçe bitkileri (64 kişi), tarla bitkilerinin (51 kişi) oluşturduğu, geri kalanların ise diğer bölümlerden olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bir çalışmada organik bitkisel üretim yapanlar araştırılmış olup; mühendislerin %5,3'ünün üretime katkıda bulunduğu açıklanmıştır (Kurnaz, 2020).

Ziraat mühendislerine organik tarım işletmeciliği hakkındaki görüşleri sorulmuştur (Tablo 2). Ankete katılanların %38,4'ü, bu bölümün gereken değeri görmediğini, geleceğin mesleklerinden birisi olduğunu, ziraat fakültesinin kolu olduğunu ifade ederken; %27,9'u da bilinçli bir üretim modeli ve aynı zamanda doğru, sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli

ürünler sunması, alanında uzman kişilerden görüş ve yardım alınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konuda yapılan bir çalışmada, organik tarımın basın-yayın kuruluşlarınca yeteri kadar anlatılmadığı, gereken değeri görmediğini ifade edilmiştir (Akgül ve ark., 2020).

Ziraat mühendislerine organik tarım bilgisini nereden aldıkları sorulduğunda, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%50,8), bu dersi, mezun olduğu bölümden bilgi olarak aldığını ifade ederken; %23,8'i bilimsel makalelerden bilgi sahibi olduklarını söylemişlerdir. Bu konuda yapılan bir araştırmada kendilerine organik tarımdan nasıl haberdar oldukları sorulan üreticilerin, bu bilgiyi derslerden öğrenmedikleri, büyük bir çoğunluğunun (%73,1'i), Tarım Orman Bakanlığının İl/ilçe Müdürlüklerinden, %17,3'ünün tavsiye üzerine, %9,6'sının da sosyal medya aracılığıyla organik tarımdan haberdar oldukları ifade edilmiştir (Acıbuca ve ark., 2018). Kurnaz (2020) ise organik tarımı duyma konusundaki bilgi kaynaklarını %44,8 ile kamu/üniversiteden, %26,3'ünü de yakın çevrelerden duyduklarını bildirmiştir.

Tablo 2. Verilen cevaplar (n=437)

	Tanımlama	Sayı, n	Oran (%)
Organik tarım işletmeciliği hakkındaki düşünceler	Cevap yok	73	16,7
	İşletmecilik açısından oldukça zor ve masraflı fakat getirisi yüksek olduğunu düşünenler	63	14,4
	Bilinçli bir üretim modeli ve aynı zamanda Doğru, sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler olması ve bunlar için alanında uzman kişilerden görüş ve yardım alınması gerektiğini düşünenler.	122	27,9
	Gereken değeri görmediği geliştirilmesi gerektiğini geleceğin mesleklerinden olduğunu ziraat fakültesinin kolu olduğunu düşünenler.	168	38,4
	Organik tarıma inanmıyorum kalitesiz, Gereksiz	11	2,5
Organik tarım bilgisini nereden aldınız	Mezun olduğum bölümde ders olarak aldım	222	50,8
	Televizyon internet vb iletişim araçlarından bilgi edindim	78	17,8
	Organik tarım yapıyorum oldukça ilgiliyim kendi bilgi ve deneyimim	33	7,6
	Bilimsel makalelerden bilgi edindim	104	23,8
Organik tarım ve ürünleri hakkında düşünceleri	Organik tarıma olumlu bakan, destekleyen ve teşvik edenler. Sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler olduğunu	244	55,8

	düşünenler		
	Organik tarımı ve üretimini olumlu fakat ülkemizde yetersiz ve desteksiz görenler	68	15,6
	Organik tarımın hem olumlu hem de olumsuz yönlerini ele alanlar	47	10,8
	Organik tarımın olumlu fakat mücadelesi zor ve pahalı olduğunu düşünenler	41	9,4
	Cevapsız	37	8,5
Organik tarım işletmeciliği gerekli midir?	Evet	377	86,3
	Hayır	15	3,4
	Kararsızım	45	10,3
Organik tarım işletmeciliği gereklilik nedeni nedir?	Cevapsız	52	11,9
	Doğru ve bilinçli bir üretim modeli kimyasallardan uzak hormonsuz, doğal, sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler üretmek için	338	77,3
	İşletmecilik açısından oldukça zor ve masraflı fakat getirisi yüksek olduğunu bu bölümün geliştirilip yaygınlaştırılıp üretilen ürünlere ulaşmayı kılınabilir hale getirmek için gerekli olduğunu düşünenler	47	10,8

Organik tarım ve ürünleri hakkında düşünceleri söz konusu olduğunda, ankete katılanların %55,8'lik kısmı, organik tarıma olumlu baktıklarını, desteklediklerini ve teşvik ettiklerini ifade etmiş; %15,6'sı organik tarımı ve üretimini olumlu bulduklarını fakat ülkemizde bu konuya gereken önemin verilmediğini söylemişlerdir. Acıbuca ve ark., (2018), eğitim düzeyi arttıkça organik tarım ile ilgili bilgilerin arttığını bildirmiştir. Organik tarım yapmaktan memnun olanların oranı %97,4; memnun olmayanların oranı da %2,6 olarak tespit edilmiştir (Kurnaz, 2020).

Organik tarım işletmeciliği gerekli diyenlerin oranı %86,3 iken; kararsız olduğunu söyleyenlerin oranı da %10,3'tür. Birişik ve ark., (2020), organik tarım yapmak ister misiniz sorusuna %52 evet, %48 oranında da hayır denildiğini ifade etmiştir.

Organik tarım işletmeciliği neden gereklidir denildiğinde ise büyük bir çoğunluğu (%77,3), doğru ve bilinçli bir üretim modeli olduğunu, kimyasallardan uzak hormonsuz, doğal, sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler üretmek için gerekli olduğunu

ifade ederken; %11,9'u cevap vermemiş, %10,8'i de bu dalın zor, masraflı olduğunu bildirmiştir.

Ziraat mühendislerine organik tarım işletmeciliği bölümünü daha önce duyup duymadıkları hakkında soru sorulduğunda, ankete katılanların %66,6'sı duyduğunu ifade etmiştir.

Organik tarım mezunlarına kadro açılmalı diyenlerin oranı %88,3 iken; %11,7'si istememiştir (Tablo 3). Organik tarım işletmeciliği bölümü mezunlarına ziraat mühendisi unvanı verilmesi hakkında verilmeli diyenlerin oranının %51,3 olduğu, kararsızım diyenlerin %23,3 olduğu, verilmemeli diyenlerin oranının da %25,4 olduğu görülmüştür. Ülkemizde organik tarım uzmanı olarak tanımlanması öngörülen “organik tarım işletmeciliği” mezunlarının ünvanların, yönetmelikte yapılan bir değişiklikle “organik tarım işletmecisi” olarak değiştirilmiş, uzmanlık kaldırılmıştır. Ülkemizde organik tarım bölümlerinden mezun olanlara bakanlıkta görev verilmemektedir. Bu nedenle bu konu üzerinde durulması gerekmektedir.

Organik tarım işletmecisi olsaydınız ele alacağınız ilk konu ne olurdu sorusuna, ankete katılanların %42,1'i organik bitki yetiştiriciliği ve bitki koruma demiştir. Bunu dışında, organik hayvancılık, organik hayvan besleme, organik üretim ve biyoteknoloji, tarım ekonomisi de diyenler çıkmıştır. Yapılan bir çalışmada (Kurnaz, 2020), üreticilere bitkisel üretim faaliyet alanında hangi dallarda çalışmak istedikleri sorulmuş, üreticilerde oransal olarak sırasıyla meyvecilik, tarla bitkileri ve sebzecilik demişlerdir.

Tablo 3. Söz konusu özellikler

	Tanımlama	Sayı, n	Oran (%)
Organik tarım mezunlarına kadro açılmalı mı	Evet	386	88,3
	Hayır	51	11,7
Organik tarım işletmeciliği bölümü mezunlarına ziraat mühendisi unvanı verilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?	Evet verilmeli	224	51,3
	Kararsızım	102	23,3
	Hayır verilmemeli	111	25,4
Organik tarım işletmecisi olsaydınız ele alacağınız ilk konu ne olurdu	Organik hayvancılık ve organik besleme	84	19,2
	Tarım ekonomisi ve işletmeciliği	43	9,8
	Organik bitki yetiştiriciliği ve bitki koruması	184	42,1
	Bitkiler de Organik besleme ve toprak	76	17,4
	Organik üretim de biyoteknoloji	50	11,4

Organik hayvancılık hakkında ne düşünüyorsunuz?	Cevapsız	127	29,1
	Yapılması zor ama olumlu bakıyorum.	69	15,8
	Doğru ve bilinçli bir üretim modeli kimyasallardan uzak hormonsuz, doğal, sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler üretmek için gerekli buluyorum	193	44,2
	Daha fazla geliştirilmeli desteklenmeli	38	8,7
	Gereksiz, Organik hayvancılık diye bir şey olduğunu düşünmüyorum	10	2,3

Organik hayvancılık hakkında ne düşünüyorsunuz, kolay mı zor mu, yapılabilir mi şeklindeki soruya, ankete katılan ziraat mühendislerinin %44,2'si doğru ve bilinçli bir üretim modeli derken; %15,8'i yapılmasının zor ama bu konuya olumlu baktığını, %8,7'si daha fazla geliştirilmesinin şart olduğunu bildirirken; %2,3'ü gereksiz demiştir.

Ankete katılanlara organik tarım işletmeciliği bölümü ile mezun oldukları bölüm arasındaki benzerlikler ve farklılıklar sorulmuştur. Bölümler arasında benzer özellikler vardır diyenler %70,7 çıkmıştır. Organik hayvancılık ile organik olmayan hayvancılık arasında farklılık var mıdır sorusuna %33,0'ı cevap vermemiş, %42,8'i bu farklılığın verim, kalite ve maliyet bakımından oluştuğunu; %24,3'ü de sağlık ve güvenlik açısından farklılıklar olduğunu açıklamışlardır.

Organik hayvancılık ile organik olmayan hayvancılık arasında ne gibi benzerlikler vardır sorusuna %46,9'u cevap vermemiş, %30,0'u yetiştirme, beslenme, sindirim, fiziksel özellik ve dış görünüş bakımından benzerliklerin olduğunu açıklarken; %12,6'sı ikisinin de ortak amacının insanlara hizmet ve ticaret olduğunu açıklamış; %10,5'u da aralarında benzerliğin olmadığını söylemişlerdir.

Organik hayvancılık yapmayı düşündeydiniz hangi alanda yapardınız? sorusuna, ankete katılanların %27,2'si büyükbaş hayvancılık; %24,3'ü arıcılık; %21,3'ü kanatlı hayvan yetiştiriciliği; %16,7'si küçükbaş hayvancılık, %10,5'i de diğer demişlerdir. Yapılan bir araştırmada Türkiye'deki organik hayvancılık verileri araştırılmış olup; yıllar itibarıyla gerek organik hayvancılık ile uğraşan çiftçi sayısı, gerek hayvan sayısı gerekse de et, süt ve yumurta sayısında önemli bir artışın olduğu görülmüştür (Çelikyürek ve Karakuş, 2018).

Sizce organik hayvancılıkta en önemli unsur aşağıdakilerden hangisidir sorusuna cevap olarak ankete katılanların %27,0'ı sürdürülebilirlik derken; %22,9'u verim ve kalite; %21,1'i ürünlerin ekonomik değeri; %15,6'sı hayvan sağlığı; %13,5'i de beslenme denilmiştir.

Sizce organik hayvan yetiştiriciliğinde organik tarım işletmeciliği bölümünün işlevleri nelerdir? sorusuna cevap olarak hayvanların verim ve kalitesini artırmak, üretilen gıdalara uygun pazar bulmak, tüketicilerin arz ve talepleri doğrultusunda ürünlere şekil vermek, organik beslenme ve uygun barınma koşulları sağlamak, hayvanların sağlığına ve refahına önem vermek, arz ve talep doğrultusunda göre işletmenin finansal durumunu planlamak denilmiştir.

Sizce hayvancılık yapan işletmeler hayvanların beslenmesinde hangisini kullanmalıdır? şeklindeki bir soruya, ankete katılanların %77,8'i organik yem ve yem bitkileri derken; %20,8'i organik ve karma yem; %1,4'ü de katkı maddeli yem demişlerdir.

Organik hayvan beslemede kaliteli kaba yem üretimi ve mera mevcudiyeti önem arz eder. Organik hayvancılıkta özellikle ruminantların beslenmesinde kullanılan kaba/kesif yem oranında düzenlemeye gidilmiştir (Tölu ve ark., 2020). Organik beslemede hayvan beslemede kullanılan yemlerin en az %60'ının, işletme bünyesinden sağlanması şarttır (Oral ve ark., 2021).

Organik hayvancılık yapan işletmelerin ilk kuruluş esnasında organik olmayan hayvanlarla üretime başlanabilir mi? sorusuna, %41,4'ü hayır; %30,9'u evet derken; %27,7'si de kararsızım demiştir.

Sizce Tarım politikaları organik tarım ve hayvancılık alanında etkin rol de midir? şeklindeki soruya %44,9'u hayır derken; %34,6'sı kısmen demiş; %20,6'sı da evet demiştir.

Sizce organik tarım ve hayvancılığın dezavantajları nedir sorusuna, ankete katılanların %36,8'i fikrim yok derken; %35,0'ı pahalı ve zor bir üretim modeli demiş, %13,7'si verim ve destek miktarının yetersiz olduğunu söylemiş, %10,5'i pazar bulmada, pazarlamada, hastalık, zararlılar ve yabancı otlarla mücadele de zorlukların olduğunu söylemiştir. Birişik ve ark., (2020), organik tarım karlı mı veya avantajlı mı şeklindeki soruya, ankete katılanların %44,0'ının evet; %45,0'ının hayır; %4,0'ının da kararsız olduklarını saptamışlardır. Oral ve ark., (2021), organik hayvancılık yapmamayı istememe nedenlerinin %38,5 ile alışkanlıklardan vazgeçememe, %35 ile organik tarım ve hayvancılık kurallarını bilememe vb. olduklarını açıklamıştır.

Organik tarım desteği hakkında bilgi sahibi olanların oranı %51,7; %32,0'ı kısmen biliyorum derken; %16,2'si hayır bilmiyorum demiştir. Katılımcılar, organik tarıma verilen desteğin yetersiz olduğunu da (%74,1) söylemişlerdir. Acıbuca ve ark., (2018), üreticilere

organik tarıma hangi amaçla başladıkları ile ilgili soru sorulmuş, üreticiler desteklemelerden bilgi sahibi olduklarını ve bu nedenle de desteklemelerden faydalanmak amacıyla (%53,8'i) başvurduklarını açıklamışlardır. Tan ve ark., (2018), üreticilerin organik tarım desteğinden faydalanma durumunu etkileyen faktörlerin başında eğitim durumu ile arazi büyüklüğünün geldiğini ($P<0.05$) ifade etmiştir. Bahşi ve ark., (2019), tüketiciler tarafından organik tarım hakkında yeterince tanıtımın yapılmadığını açıklamışlardır. Birişik ve ark., (2020), tarım desteklerinden memnun olanların oranının %22, memnun olmayanların oranının %68, kararsız olanların oranının ise %10 olduğunu tespit etmiştir. Kurnaz (2020) ise, bakanlık desteğinin yetersiz (%73,7) olduğunu, üreticilerin destek miktarını yetersiz bulmalarının sebebinin %87,5 ile küçük bir işletme olmaları nedeniyle aldığı desteğin masraflarını karşılayamaması olduğunu bildirmiştir.

Organik tarım ürünlerinin pazar durumu konusunda düşünceniz nedir? sorusuna, büyük bir çoğunluk (%59,3), bugün sınırlı ama gelecekte daha iyi olabilir derken; %18,8'i pazar şansı yüksek, %14,4'ü pazar şansı düşük, %7,6'sı da geleneksel ürünlerle aynı demiştir. Ülkemizde organik tarımın gelişmeme nedenlerinden birisi de elde edilen ürünlerin pazarlanamama sorunudur. Önceleri pazarlamada problem varken, günümüzde pazarlamada ilerleme kaydedilmiştir.

Sizce organik tarımın yayılması için neler yapılabilir? sorusuna katılımcıların %33,4'ü eğitim-yayım çalışmalarına ağırlık verilmesinin gerekli olduğunu ifade ederken; %30,4'ü destek miktarı artırılmalı demiştir. Bunun yanısıra çiftçi geliri yüksek olmalı (%16,9), zorunluluk getirilmeli (%10,1), diğer (%9,2) görüşlere de rastlanılmıştır. Organik tarımın yaygınlaşması için ülkemizde bulunan 4 adet üniversitede eğitim ve öğretim yapan organik tarım ve işletmeciliğindeki gerek akademik personele gerekse de bu bölümlerde okuyan öğrencilere büyük iş düşmektedir.

Ziraat mühendislerinin %62,2'si organik ürünler sağlıklı derken; %3,0'ı sağlıklı olduklarına inanmıyorum demiştir. Ayrıca organik tarımın su kalitesini (%60,0), hava kalitesini (%65,7), toprak kalitesini olumlu etkilediği de (%69,1) ifade edilmiştir.

Cinsiyete göre organik tarım ve organik tarım işletmeciliği hakkındaki düşünceler sorulduğunda organik tarım işletmeciliğinin mezun olduğunuz bölümle benzerlikleri var mıdır sorusuna erkek ve bayanlar farklı yanıt vermişlerdir ($P<0.05$).

Organik hayvancılık hakkında düşünceler, cinsiyetler arasında istatistiki olarak farklılık göstermiştir ($P<0.05$).

Organik hayvancılıkta en önemli unsurun verim ve kalite, hayvan sağlığı, ürünlerin ekonomik değeri, beslenme, sürdürülebilirlik olması erkek ($n=238$) ile kadınlarda ($n=199$),

istatistiki bir farklılık yaratmıştır. Oral ve ark., (2021), organik hayvancılık yapma nedeninin, %83,66 ile daha fazla para kazanmak olduğunu bildirmiştir.

Organik hayvancılık yapan işletmelerin ilk kuruluş esnasında organik olmayan hayvanlarla üretime başlanabilir mi sorusu, cinsiyetler arasında farklılıklar yaratmıştır (P<0.05).

Sonuç olarak, organik tarım alanında ileri aşamalarda çeşitli amaçlarla çok sayıda yapılacak anketlerin değerlendirilmesi, uygun istatistik yöntemlerle analiz edilerek sonuçların tartışılmasının bu konuda çalışanlara önemli katkı sağlayacağı umulabilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan ederler.

Not

Bu çalışma, 11. Ulusal Tarım Öğrenci Kongresinde sözlü sunu olarak sunulmuş olup; sadece özeti yayınlanmıştır.

Kaynaklar

Acıbuca V, Abdullah Eren, Budak DB., 2018. Organik tarımda üreticilerin karşılaştıkları sorunlar (Mardin ili örneği). Bahri Dağdaş Bitkisel Araştırma Dergisi, 7(2): 39-46.

Akgül E, Barın S, Kılıç GB, Şen DB., 2020. Gıda mühendisliği bölümü öğrencilerinin organik gıda tüketim tercihleri ve algıları. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 11(Ek (Suppl.) 1): 324-328.

Bahşi N, Akça A., 2019. Tüketicilerin organik tarım ürünlerine bakış açılarının belirlenmesi üzerine bir araştırma: Osmaniye ve Şanlıurfa illeri örneği. KSÜ Tar Doğa Derg, 22(1): 26-34.

Birişik N, Aslan R, Karaat FE, Tohumcu E., 2020. Adıyaman ili çiftçilerinin sosyal, ekonomik ve organik tarım eğilimlerinin belirlenmesi. Adıyaman Dergisi, 8(2): 23-35.

Çelikyürek H, Karakuş K., 2018. Dünya’da ve Türkiye’de organik hayvancılığa genel bir bakış. Journal of the Institute of Science and Technology, 8(2): 299-306.

Erbaşlar ÖGG., 2013. Uludağ üniversitesi öğrencilerinin organik ürünler konusunda tüketici bilincinin ölçülmesi. Türkiye II. Organik Hayvancılık Kongresi, 24-26 Ekim 2013 s: 1-12, Bursa.

Kurnaz V., 2020. Organik bitkisel üretim tercihinde etkili olan faktörler: Ankara ili araştırması. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, s:75, Ankara.

Oral HH, Kuz Hİ, Dayanıklı C, Önalı AT, Alarlan E, Duman E., 2021. Balıkesir ilinde ekstansif sığır yetiştiriciliğinin organik üretim modeline dönüştürölme olanakları. ISPEC Journal of Agricultural Sciences, 5(2): 492-504.

Tan S, Şimdi U, Everest B., 2017. Organik tarım yapan üreticilerin mevcut tarım politikalarından faydalanma düzeyini etkileyen faktörlerin analizi: İzmir ili Seferhisar ilçesi örneği. International Conference on Eurasian Economies, 385-391.

Tölü C, Akbağ HI, Yurtman İY, Savaş T., 2020. Organic animal farming in Turkey: Philosophy and practice. Hayvansal Üretim Dergisi, 61(1): 73-81.

Yamane T., 2010. Temel Örnekleme Yöntemleri. Literatür Yayıncılık. İstanbul.